

Маријана Ајзенкол

МИСАО УХВАЋЕНА ПОКРЕТОМ

Пантомима као метод у настави математике

Израз лица и покрет је нешто што добијамо рођењем и користимо се цео живот свесно и несвесно шаљући поруке. Понекад стварамо читаве игре изразом лица или тумачимо нечије покрете тела. Понекад тумачимо и одсуство покрета. То радимо у свакодневном животу. Позориште је место где се јасно уочава веза поруке и покрета глумца са публиком која реагује примајући ту поруку. Мимика и покрет су јако важни у изражавању и мисли и осећања чак и онда када су само пратећи елементи речима. У одсуству речи, у потпуној тишини, они су све. Зато и имају снагу и понекад дотичу суштину и дубину појма дубље него речи које могу остати у звучној површини.

По речима Жака Лекока (Jacques Lecoq) „театар као да је садржан између две тишине, као и сам живот, између почетне миме сачињене од крикова, надахнућа, уживљавања и завршне миме, последњег скока у виртуозност и пантомиму“. Разлика између миме и пантомиме темељи се на питању стилизације и апстракције. Мима¹, као уметност покрета, тежи поезији, плесу, телесном изражавању, тј. говору тела ослобођеном сваког фигуративног садржаја. Она варира у зависности од извођача па стога не можемо говорити о жанровима већ о тенденцијама миме.²

Телесна мима (mime corporel) потекла је из позоришних експериментисања у којима је глумац изводио „драмску уметност која се играла искључиво телом“ (Descoux, 1963). *Мимодрама* гради целу причу низом гестуалних епизода где се могу препознати различите наративне структуре. То је позоришно дело које користи само телесни језик. Разликује се од пантомиме, иако имају исто полазиште, тиме што је у мимодрами тело све. У пантомими тело није довољно већ у извођењу може да се ослања на помоћне елементе.

Играчку или плесну миму која се изводи уз пратњу музике, понекад је тешко раздвојити од самог плеса.

Аутор је, као професор математике, члан CEDEUMa (Центар за драму у едукацији и уметности) – националног центра међународне асоцијације за драму/позориште и образовање IDEA International. Описани пројекат ће ући у Зелену књигу Међународног ЕУ пројекта „Драма унапређује кључне компетенције Лисабонске стратегије у образовању“.

¹ Према грч.: *mimos*, опонашање, франц.: *mime*; нем.: *Mimenspiel*, *mime*, шпан.: *mimo*.

² Pavis Patrice, *Pojmovnik teatra*, Akademija dramske umjetnosti, Centar za dramsku umjetnost, Zagreb 2004.

Чиста мима се подудара са гестом који не опонаша неку ситуацију – апстрактна је и „огољена“ и не циља на ефекат препознавања. Оно што је важно истаћи за миму је то да се она базира на привлачењу пажње на ток гестовне радње или извођења а не на њен резултат. У мими се препознаје радња само ако се она припреми. Како је Марсо једном приликом (1974) објаснио: „Ако желим с пода подићи новчаник, прво подижем руку, гледаоци ту руку виде, па тек онда идем према новчанику. Прво је време припреме, друго је време деловања“.

У 3. и 10. књизи Платонове Државе, налазимо да је мимеза³ копија копије, оно што је за уметнике или извођаче уствари недостижно. Опонашање, нарочито драмским средствима је својевремено било избачено из образовног система уз тумачење да би могло да натера људе да опонашају ствари које нису достојне уметности јер се везују само за спољашњи изглед ствари. Код неоплатонистичких филозофа Плотина и Цицерона, опонашање је слика спољашњег света који стоји насупрот свету идеја. Управо из тог разлога је позориште, а нарочито његов визуелни аспект био нападан и оспораван као нешто што због свог телесног карактера стоји наспрам божанске идеје.

Код Аристотела се опонашање не односи на свет идеја, већ на људско деловање, па тако може имати различите облике, нпр. може бити песма, епско приповедање, трагедија ... за песника је битно да изгради догађајну структуру – фабулу⁴. По Аристотелу је фабула „опонашање радње“ и „склоп догађаја“. Опонашање се врши људским деловањем а не нарацијом. Трагедија је управо „опонашање озбиљне и целовите радње које сажаљењем и страхом постиже очишћење од осећања која се при томе јављају“. Мимеза је дакле опонашање неке ствари и проматрање наративне логике⁵, а односи се на однос радња – карактер. Аристотеловска фабула (*mythos*) је мимеза радње (*praxis*). Опонашање карактера (*ethos*) је фигуративно приказивање и више се односи на опонашање у ликовном изражају и смислу речи.

Ако миму посматрамо и као једну гестовну реченицу или скуп реченица – гестовни текст у коме су ставови глумца, застоји и паузе врста интерпункције која води гледаоца и даје ритам исказу, јасно је зашто је управо „пантомима“ једна од омиљених дечјих игара. Не само што она представља одгонетање тајне скривених појмова који се изводе пред онима који погађају, већ је и узбудљиво искуство сусрета са појмом оних који погађају, али и оних који показују, изводе појам или ситуацију. Чак се може речи да су у моменту извођења – приказивања појма извођачи појам сам.

Управо због тога покушала сам да на часовима математике у наставном процесу користим пантомиму као метод и технику рада приликом упознавања нових појмова. Наиме, након испредаване лекције и провежбаних предвиђених задатака и након кратке паузе у потпуној тишини, одређеним ученицима (углавном су у паровима или у групи од три ученика) задајем појам, групу појмова или својство. Након краћег размишљања (понекад им оставим и за домаћи задатак да размисле

³ Према грч.: *mimeistikai*, опонашати; франц.: *mimésis*; енгл.,нем.: *mimesis*; шпан.: *mmesis*.

⁴ Према грч.: *mythos*

⁵ В. белешку 2.

о појму) они пред одељењем изведу добијени задатак, односно својим гестовним језиком испричају причу. Оно што се тада деси у учионици је посебна врста контакта коју 'енергетски језик' извођача успостави са ученицима који декодирају миму и гестовну реченицу, и тако у тој енергетској сарадњи математички појмови или својства буду 'живи' и присутни. Да би све ово могло да функционише и не претвори се у хаос или само забаву (мада је мала доза забаве на часу неопходна за успешност наставе), потребно је добро се приближити суштини појмова да би ученици лакше могли да 'уђу' у њих без обзира да ли их показују – изводе или погађају.

У оваквом начину рада уствари сама мисао поставља задатке. Она нагони извођача/ученика да је 'оживи' и доведе у нашу реалност, као и да је 'ухвати' телом. Тиме само потврђујемо да је „најједноставније људско природно стање“, по речима Станиславског „органично јединство тела и мисли“. Да је то тако, можемо речи онда када тело одговара на задатке које му поставља мисао и када тај начин није ни „сувишан“, ни „погрешан“, ни „неодговарајући“, већ када дечја душа проналази израз у трагању за смислом.

ОБАВЕШТЕЊЕ

4. СРПСКА МАТЕМАТИЧКА ОЛИМПИЈАДА УЧЕНИКА СРЕДЊИХ ШКОЛА

У Нишу је 6. и 7. априла одржана **4. Српска математичка олимпијада ученика средњих школа**. Учествовало је 29 ученика који су то право остварили на основу успеха на 52. Државном такмичењу, одржаном у Крагујевцу 20. марта. Такође, као гости су учествовала три ученика из Републике Српске и четири ученика Московске гимназије „Колмогоров“. Олимпијаду је у гимназији „Бора Станковић“ отворио министар просвете др Жарко Обрадовић. На основу резултата овог такмичења одређена је екипа која ће представљати Србију на међународним такмичењима. Екипу чине:

1. *Теодор фон Бург*, 2. разред,
2. *Лука Милићевић*, 4. разред,
3. *Раде Шпегар*, 2. разред,
4. *Михајло Цекић*, 4. разред,
5. *Стеван Гајовић*, 3. разред,
6. *Душан Милчијанчевић*, 4. разред,

сви ученици Математичке гимназије из Београда.